

ISSN 2518-7503

Міністерство освіти і науки України

**ПСИХОЛОГІЯ:
РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник наукових праць

Випуск 11

Рівне – 2018

Міністерство освіти і науки України

**ПСИХОЛОГІЯ:
РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник наукових праць

Випуск 11

Засновано у 2013 році

Рівне – 2018

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Rivne State University of the Humanities**

**PSYCHOLOGY:
REALITY AND PERSPECTIVES**

Compilation of scientific papers

Issue 11

Founded in 2013

Rivne – 2018

ISSN 2518-7503
УДК 159.9+316.6
П 86

Психологія: реальність і перспективи: збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. Вип. 11 / упоряд.: Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова; ред. кол. : Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова, В. І. Безлюдна. – Рівне : РДГУ, 2018. – 214 с.

Збірник наукових праць «Психологія: реальність і перспективи» включено до Переліку наукових фахових видань України з психології
(на підставі Рішення Атестаційної колегії МОН України від 29 вересня 2016 р. та Наказу Міністерства освіти і науки України від 07.10.2016 р., № 1222)

Свідоцтво про державну реєстрацію: Серія КВ № 18713-7513 Р

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем психології. Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Заступник головного редактора:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Відповідальний секретар:

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ РАДИ:

Максименко Сергій Дмитрович – академік-секретар відділення психології, вікової фізіології дефектології НАПН України, дійсний член НАПН України, директор Інституту психології імені Г. С. Костюка.

Левовицький Тадеуш – доктор гуманістичних наук, професор відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти, ректор Вищої педагогічної школи, м. Варшава (Республіка Польща).

Ягієло Ярослав – доктор хабілітований, професор Академії імені Яна Длугоша, м Ченстохова (Республіка Польща).

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психолого-педагогічних дисциплін, ректор Національного університету «Острозька академія».

Шугаєва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету.

ЧЛЕНИ РЕДКОЛЕГІЇ:

Вірна Жанна Петрівна – доктор психологічних наук, професор, декан факультету психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Гошовський Ярослав Олександрович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної та вікової психології Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки.

Івашкевич Едуард Зенонович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики Рівненського державного гуманітарного університету.

Камінська Ольга Володимирівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики Рівненського державного гуманітарного університету.

Кулаков Руслан Станіславович – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету.

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і практики англійської мови та прикладної лінгвістики Рівненського державного гуманітарного університету.

Назаревич Вікторія В'ячеславівна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Немеш Олена Миколаївна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової і педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Павелків Віталій Романович – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри вікової та педагогічної психології, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Созонюк Ольга Степанівна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету.

Упорядники: **проф. Р. В. Павелків, проф. Н. В. Корчакова.**

Науково-бібліографічне редагування: **наукова бібліотека РДГУ.**

Рецензент: **Журавльова Лариса Петрівна** – доктор психологічних наук, професор, академік Академії наук вищої освіти України, завідувач кафедри теоретичної психології та психології розвитку Житомирського державного університету імені І. Франка.

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол № 11 від 27 листопада 2018 року).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

ВПЛИВ РІВНЯ ДОМАГАНЬ НА ПРАГНЕННЯ ДО САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті здійснена спроба теоретичного узагальнення сучасних наукових доробок з актуальної проблеми самоактуалізації і самореалізації особистості у юнацькому віці. Проаналізовані особливості рівня домагань та самоактуалізації студентів-психологів. Наукова розвідка презентує результати емпіричного дослідження особливостей впливу рівня домагань на прагнення до самоактуалізації особистості в юнацькому віці як важливих чинників особистісного розвитку, психічного здоров'я, можливості досягнення успіху та повнішої реалізації свого внутрішнього потенціалу.

Ключові слова: самоактуалізація, рівень домагань, самореалізація, саморозвиток, потреба, мотивація, самооцінка, успіх.

В статті предпринята попытка теоретического обобщения современных научных разработок по актуальной проблеме самоактуализации и самореализации личности в юношеском возрасте. Проанализированы особенности уровня притязаний и самоактуализации студентов. Представлены результаты эмпирического исследования особенностей влияния уровня притязаний на стремление к самоактуализации личности в юношеском возрасте как составляющих, которые являются важными факторами личностного развития, психического здоровья, возможности достижения успеха и полной реализации своего внутреннего потенциала.

Ключевые слова: самоактуализация, уровень притязаний, самореализация, саморазвитие, потребность, мотивация, самооценка, успех.

Постановка проблеми. Сьогодення вимагає постійної роботи молодого покоління над собою, життєвого та професійного самовизначення, посилення відповідальності за своє майбутнє, за можливість досягнення успіху, за повнішу реалізацію свого внутрішнього потенціалу, формування та розвитку таких особистостей, які здатні вирішувати проблеми і долати труднощі, здійснювати вибір і проявляти самостійність, відповідальність. В сучасних умовах життя в Україні, коли повноцінне становлення особистості, її самореалізація та самоактуалізація здавалися б не можливими (в силу економічних, соціальних, політичних факторів) в дійсності ж ми спостерігаємо контраверсійні факти загострення прагнення громадян (а особливо, студентської молоді) до самовизначення, свободи духу, тенденції повної безкорисливої самовіддачі, зміцнення віри в себе, максимальне втілення власних можливостей. Тому саме зараз, особливої актуальності набуває проблема самоактуалізації насамперед студентської молоді. За словами К. Роджерса, “важливий мотив життя людини – це актуалізація, тобто збереження і розвиток себе, максимальне виявлення кращих якостей власної особистості, закладених у неї від природи”. [4] Потреба у самоактуалізації є природною потребою, що надає ідивідуальному життю людини яскравої спрямованості та глибокого сенсу, допомагає встояти серед життєвих негараздів. А. Маслоу зазначає, що для самоактуалізації необхідний високий рівень домагань, прагнення максимальної реалізації своїх талантів і можливостей. Особистість яка самоактуалізується – це особистість, яка живе повним життям, це людина яка досягла того рівня особистісного розвитку, що потенційно закладений в кожному з нас [2; 3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення проблеми саморозвитку, самоактуалізації і самореалізації особистості знаходимо в працях представників гуманістичної психології – А. Маслоу, Р. Мея, Г. Олпорта, К. Роджерса, В. Франкла тощо.

У вітчизняній психології проблему розвитку та формування особистості представлено концепціями Б. Ананьєва, К. Абульханової-Славської, Л. Анциферової, І. Беха, Л. Божович, О. Бондаренка, М. Боришевського, Б. Братуся, І. Булах, Л. Виготського, Г. Костюка, О. Леонтьєва, С. Максименка, О. Орлова, В. Роменця, С. Рубінштейна, В. Татенка, Т. Титаренко та ін. Водночас, проблема самоактуалізації особистості є однією з тих, що залишається недостатньо дослідженою у психологічній науці, особливо у площині діагностичного вивчення.

З огляду на актуальність проблеми **завданнями** даної наукової розвідки є: аналіз теоретичних підходів до дослідження рівня домагань і самоактуалізації особистості та представлення результатів проведеного емпіричного дослідження, спрямованого на вивчення рівня домагань і його впливу на само актуалізацію сучасних студентів

Виклад основного матеріалу. Сучасна епоха швидких соціальних змін, що характеризується новими викликами спонукає особистість незмінно переорієнтовувати власні сформовані і усталені

життєві цінності, перебудувати себе. Саме в таких умовах актуальних трансформацій проблема розвитку особистісного потенціалу постає більш гостро і у новому вимірі. Особливої актуальності набуває питання створення умов для особистісної самоактуалізації, пошуку необхідних стимулів до особистісного зростання і розвитку творчого потенціалу тих індивідів, в сферу професійної і трудової діяльності яких входить навчання, виховання і надання допомоги. Самоактуалізація визначається як психічне новоутворення, що має безпосередній зв'язок із формуванням максимально високих здібностей, характеризується потребою досягати успіху, та вмінням долати перешкоди і прямувати до непізнаних вершин зростання, як особистісного так і професійного. Розвиток самоактуалізації виказує собою вічну цінність для будь-якого сучасного суб'єкта й тісно пов'язаний із прагненням особистості до самореалізації.

Ідея самореалізації була привнесена у психологічну науку відомими психологами К. Юнгом (ідея: індивідуалізації як процесу розвитку цілісності та руху до свободи) й А. Адлером (ідея: прагнення до самовдосконалення як важливий мотив, універсальне прагнення). Подальшу розробку ці ідеї знайшли у концепціях самореалізації К. Хорні, самоактуалізації К. Гольдштейна, А. Маслоу, К. Роджерса, Дж. Олпорта тощо. Усі ці концепції стосуються феномена самореалізації людини, в основі якого лежать потреби зростання, розвитку і самовдосконалення.

Зазначимо, що поняття “самореалізація” є синонімічним не лише терміну “самоактуалізація” (А. Маслоу), а й таким поняттям як “інтеграція” (З. Фрейд), “індивідуалізація” (К. Юнг), “компенсація” (А. Адлер), “персоналізація”, “особистісне зростання” (К. Роджерс) і позначає стійкі позитивні зміни в особистості, реалізацію її природного потенціалу, здійснення індивідуальних і особистісних можливостей “Я” як власними зусиллями, так і засобами спільної з іншими видами діяльності та спілкування. Процес самореалізації особистості розглядається, перш за все, як процес реалізації її потенційних можливостей.

Кожна людина прагне реалізувати свій внутрішній потенціал по-своєму, що з одного боку сприяє процесу індивідуалізації, а з іншого – може обмежувати рівень досягнень людини внаслідок недостатньо докладених зусиль. Таким чином, за А. Маслоу – в кожній людині є “здорове” зерно, яке може розвинути, а може і не розвинути в повноцінну (самоактуалізовану) особистість. Для української молоді характерний високий рівень самокерованості та “свободи духу”, вона вважає себе суб'єктом самовизначення, активним господарем власного життя, а це припускає наявність особливої внутрішньої активності, яка знаходить вираз в активності зовнішній. Активність у даному випадку виступає не просто як властивість живого організму, а як згусток енергії в результаті актуалізації потенційних сил людини. Необхідним компонентом активності є властивість здійснювати вольові зусилля (провадити вибір, приймати рішення і виконувати їх). Активність особистості ґрунтується на спроможності впроваджувати внутрішні можливості (цілі, наміри, задуми), тобто здатності самоактуалізуватися. На даному етапі молоде покоління стає на шлях індивідуалізації, що забезпечує правильність вибору, активізує самосвідомість, краще розуміння себе. Активність спонукає особистість до постійного руху (життєдіяльності), заперечуючи сталість. Самоактуалізована особистість, має високу мотивацію розвитку. Вона приймає свої почуття, імпульси, емоції та бажання такими, як вони є. [2;3]

Виходячи із загального аналізу даних, отриманих на основі тестування, соціальних контактів та зібраних фактів А. Маслоу виявив найбільш загальні характеристики самоактуалізованої особистості [2, 3]: більш ефективно сприйняття реальності та більш комфортні відносини з нею; прийняття (себе, інших, природи); спонтанність, простота, природність; центрованість на задачі (на відміну від центрованості на собі); деяка відчуженість та потреба усамітнення; автономія, незалежність від культури і середовища; постійна свіжість оцінки; містичність; почуття співпричетності, єднання з іншими; більш глибокі міжособистісні відносини; демократична структура характеру; розрізнення засобів і цілей, добра і зла; філософське, невороже почуття гумору; самоактуалізована творчість; опір аккультурації, трансцендування будь-якої приватної культури.

Людям, у яких переважає мотивація розвитку особистості, не властиве «прагнення до спокою». У таких людей задоволення потреби посилює, а не послаблює мотивацію, просуваючи до нових досягнень. Самоактуалізовані люди самореалізуються, насолоджуючись самим життям взагалі і практично всіма його аспектами, у той час як інші люди в більшості своїй насолоджуються лише окремими моментами тріумфу, досягнення мети або вищими переживаннями.[3] Тому слід зазначити, що на даному етапі молоде покоління має високу мотивацію розвитку, постійно прагне до досягнення кращого результату, прагне до самореалізації свого внутрішнього потенціалу задля знаходження гармонії, досягнення цілей, піддається своїм внутрішнім переживанням та постійно перебуває в русі. Саме це дає можливість молоді частіше відчувати вершини переживань та постійно самовдосконалюватись актуалізовуватись, неперервно відчувати зв'язок сьогодення і майбутнього,

тобто мати певні перспективи подальшого розвитку і постійно насолоджуватись самим процесом життя.

Однією із складових загальної саморегуляції, самовиховання, самопізнання, самооцінки, як основи саморегулювання, як одного із внутрішніх факторів самовдосконалення є моральна регуляція. Молодь, яка обрала свій стиль саморегуляції, є найбільш вільною від випадкових зовнішніх команд, соціальна регуляція перетворюється у внутрішньому світі людини у двох напрямках. Це, по-перше, регуляція взаємодії індивіда з оточуючим середовищем (діяльність), по-друге, регуляція взаємовідносин індивіда з іншими людьми, а через них і з самим собою (спілкування).[1]

Можна припустити, що самоактуалізована студентська молодь є вільною в своїх діях, відносно незалежною від фізичного і соціального оточення. Ця автономія дозволяє їй покладатися на свій власний потенціал, довіряти своїм власним виборам та оціночним судженням, тобто визначальним в такому випадку виступає внутрішній локус (джерело). Вона все частіше починає відчувати, що локус оцінки знаходиться всередині неї самої, все менше орієнтується на стандарти за якими живуть "всі". Людина усвідомлює, що вибір – це особиста справа і що єдине, що має сенс-це відповідь на запитання :“Чи повністю мене задовольняє і чи вірно виражає мене мій образ життя?”[3].

Самоактуалізованим особистостям, на відміну від інших, властиво саме динамічне прагнення до розвитку, а також постійна напруга «заради далекої і часто недосяжної мети» [2]. За В. Франклом, самоактуалізованої особистості притаманні такі основні здібності: здатність до самотрансценденції, здатність до самоусунення. Перша здатність виявляється у спрямованості людини на щось, що існує поза нею, у постійному виході за межі самої себе. Друга – в її можливості піднятися над собою і над ситуацією, подивитися на себе з боку (за М. М. Бахтіним – об'єктивація). [5]

З метою експериментального вивчення проблеми особливостей впливу рівня домагань на прагнення до самоактуалізації особистості в юнацькому віці (на прикладі студентської молоді віком від 16 до 21 року) нами були використані методи дослідження, а саме: моторна проба Шварцландера (методика визначення рівня домагань); методика «Потреба в досягненні» Ю.М.Орлова .

Аналіз результатів дослідження впливу рівня домагань (моторна проба Шварцландера) у студентів показав, що лише 68% мають високий рівень домагань. Студенти прагнуть постійно поліпшувати рівень своїх домагань, самовдосконалюватися, вирішувати дедалі складніші завдання, досягати важких цілей. Сучасна молодь не пасує перед викликами сьогодення. Внутрішній потенціал активізує до дій та пошуків відповідей на складні питання, що пов'язані із прагненням розуміти себе та об'єктивну реальність у всій її складності. Ще 24% досліджуваних мають помірний рівень домагань. Дані обстежувані стабільно й успішно вирішують коло завдань середньої складності, не прагнучи поліпшити свої досягнення й уміння перейти до складніших цілей. Більшість юнаків у вибірці (8%) мають низький рівень домагань. Вони вибирають занадто легку й просту мету, що може пояснюватися: а) заниженою самооцінкою, сумнівами у власних силах, «від комплексу неповноцінності», або б) «соціальної хитрості», коли, поруч із високою самооцінкою і самоповагою, людина уникає соціальної активності і важких, відповідальних справ та цілей.

Результати отримані за методикою «Потреба в досягненні» Ю.М.Орлова показали, що у 63% студентів присутній високий рівень потреб у досягненнях. Даний результат вказує на активність, ініціативність досліджуваних. Якщо зустрічаються перешкоди студенти з високим рівнем потреб у досягненні шукають способи їхнього подолання, відрізняються наполегливістю в досягненні мети, схильні планувати своє майбутнє на більшій проміжки часу. В цих людей найбільш виражені такі риси: наполегливість в досягненні цілей; постійне прагнення зробити краще; незадоволеність легким успіхом; готовність прийняти допомогу та допомогти іншим при виконанні складних завдань. У 28 % обстежуваних присутній середній рівень потреб у досягненнях, ці особистості зазвичай ведуть себе досить активно, інколи мають здатність проявляти свою ініціативу, часто досягають своєї мети. Та на відміну від студентів з високим рівнем потреб, вони не вбачають перспективи у планах на майбутнє. Юнаки із середнім рівнем потреб у досягненнях ставлять перед собою цілі, яких вони можуть досягнути протягом невеликого проміжку часу. Варто зауважити, що цей рівень є найбільш поширеним серед представників юнацького віку. На нашу думку, тут спрацьовує стереотипне мислення й ставлення до реальностей життя не через власний аналіз, а за прикладом нав'язаним сторонніми особами, значимими людьми, або ж власною відмовою від пошуку змін. Так як це вимагатиме більшої витрати внутрішніх сил та енергій, прийняття викликів сучасного життя, взяття на себе відповідальності, свідомого виходу із так званої «зони комфорту». У 9% юнаків був виявлений низький рівень потреб у досягненнях – вони уникають відповідальних завдань, шукають причини відмови від них. Ставлять перед собою невіправдано завищені цілі, погано оцінюють свої

можливості. В інших випадках, навпаки, вибирають легкі завдання, що не вимагають особливих інтелектуальних, емоційних та фізичних затрат.

У обстежуваних із слабкою потребою в досягненнях недостатньо виражена внутрішня мотивація діяльності, яка пов'язана не із зовнішніми обставинами, а з самим змістом діяльності. При цьому вони більше керуються захисною мотивацією (мотивація уникнення невдачі: не отримати погану оцінку, не бути відрахованим або звільненим тощо). Потреба в досягненні прямо і позитивно корелює з активністю в науковій роботі. Результати нами представлені графічно (див рис 1.).

Рис.1. Кількісні показники підгруп різного рівня потреби у досягненнях (за методикою «Потреба у досягненнях»)

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Отже, самоактуалізована особистість прагне до розвитку, має високу мотивацію розвитку. Вона приймає свої почуття, імпульси, емоції та бажання такими, як вони є. Високий рівень домагань, який передбачає оптимальне уявлення про свої можливості, що є важливим чинником особистісного розвитку, у свою чергу самоактуалізація передбачає наявність високого рівня домагань, чим вище рівень домагань у юнаків, тим краще вони відчують нерозривність минулого, сьогодення і майбутнього, тим більше прагнуть керуватися в житті власними цілями, переконаннями, установками і принципами, тим більше у них розвинена саморегуляція і рефлексія, здатність природно і розкуто демонструвати оточуючим свої емоції, більш позитивно оцінюють природу людини, більш здатні до встановлення глибоких і тісних емоційно-насичених контактів з людьми, більш прагнуть до придбання знання про навколишній світ і творчості.

Практична значимість проведеного дослідження полягає у тому, що отримані результати можна використовувати у роботі практичних психологів і сучасних педагогів під час вирішення завдань щодо формування особистості, із розвитку і гармонізації внутрішніх умов самоактуалізації. Перспективи подальшої розробки та вивчення проблеми впливу рівня домагань на розвиток прагнення до самоактуалізації особистості вбачається у розробці моделі психологічного консультування молоді, а також у створенні програми підготовки психологів до надання психологічної допомоги з даної проблеми у сучасному інформаційному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Воробйов А. М. Проблема самореалізації особистості як соціального явища в системі "суспільство-індивід" / А. М. Воробйов // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2004. – Вип. 30. – С. 9–12.
2. Маслоу А. Психологія бытия / А. Маслоу. – Киев : Рефл-бук ; Веклер, 1997. – 300 с.
3. Маслоу А. Новые рубежи человеческой природы / А. Маслоу ; под общ. ред. : Г. А. Балла, А. Н. Киричука, Д. А. Леонтьева. – М. : Смысл, 1999. – 425 с. Роджерс К. Кілька важливих відкриттів / К. Роджерс // Вісник МГУ. Серія 14. Психологія. – 1990. – № 2. – С. 58–65.
4. Франкл В. Людина в пошуках сенсу / В. Франкл. – М. : Прогрес, 1990. – 368 с.

References

1. Vorobjov A. M. Problema samorealizacii osobistosti jak social'nogo javishha v sistemi "suspil'stvo-individ" / A. M. Vorobjov // Onovlennja zmistu, form ta metodiv navchannja i vihovannja v zakladah osviti : zb. nauk. pr. : nauk. zap. Rivnen. derzh. humanit. un-tu. – Rivne : RDGU, 2004. – Vip. 30. – S. 9–12. – (Psihologija).
2. Maslou A. Psihologija bytija / A. Maslou. – Kiyev : Refl-buk ; Vekler, 1997. – 300 s.
3. Maslou A. Novye rubezhi chelovecheskoj prirody / A. Maslou ; pod obshh. red. : G. A. Balla, A. N. Kirichuka, D. A. Leont'eva. – M. : Smysl, 1999. – 425 s. – (Zolotoj fond mirovoj psihologii).
4. Rodzhers K. Kil'ka vazhlivih vidkrittiv / K. Rodzhers // Visnik MGU. Serija 14. Psihologija. – 1990. – № 2. – S. 58–65.
5. Frankl V. Ljudina v poshukah sensu / V. Frankl. – M. : Progres, 1990. – 368 s.

O.G.Stavytska, Y.V. Bunechko INFLUENCE OF THE LEVEL OF CLAIMS ON PURSUIT OF SELF-ACTUALIZATION OF THE STUDENT'S YOUTH

The article attempts to theoretical generalization of modern scientific achievements on the actual problem of self-actualization and self-realization of the personality in the youth. The features of the level of aspirations and self-actualization of students-psychologists are analyzed. Scientific research presents the results of an empirical study of the peculiarities of the impact of the level of aspirations on the desire to self-realization an individual in juvenile age as important factors in personal development, mental health, the ability to achieve success and more fully realize their internal potential.

The present demands the constant work of the younger generation over itself, life and professional self-determination, increasing responsibility for their future, for the possibility to reach success, for the full realization of their internal potential, the formation and development of such individuals who are able to solve problems and overcome difficulties, make choices and manifest themselves independence, responsibility.

In today's living conditions in Ukraine, when a full-fledged personality formation, its self-realization and self-actualization would seem impossible (due to economic, social, political factors), in reality we see controversial facts of exacerbating the aspirations of citizens (and especially student youth) for self-determination, freedom of spirit, tendencies of complete selfless dedication, strengthening of belief in oneself, maximal realization of own possibilities. The need for self-actualization is a natural necessity, which gives the individual life of a person a bright orientation and deep meaning, helps to resist life's disadvantages.

Key words: *self-actualization, level of aspirations, self-realization, self-development, need, motivation, self-esteem, success.*

УДК 159.922.2:612.176

О. Г. СТАВИЦЬКА, І. І. ВОРОБЕЙ

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ СТРЕСОСТІЙКОСТІ НА УЧБОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ

Стаття висвітлює результати теоретичного та емпіричного дослідження стресостійкості, формування та розвиток якої має місце в умовах навчальної діяльності сучасних студентів – психологів. Уточнюється сутність понять стрес та стресостійкість в ракурсі практичної підготовки студентів психологічних спеціальностей. Виокремлюються особистісні складові та психологічні особливості й чинники розвитку стресостійкості у студентів початківців та студентів випускних курсів.

Ключові слова: *стрес, стресостійкість, студентський період, учбова діяльність, психологічні особливості, мотиви навчання.*

Статья освещает результаты теоретического и эмпирического исследования стрессоустойчивости, формирование и развитие которой имеет место в условиях учебной деятельности современных студентов - психологов. Уточняется сущность понятий стресс и стрессоустойчивость в ракурсе практической подготовки студентов психологических специальностей. Выделяются личностные составляющие и психологические особенности и факторы развития стрессоустойчивости у студентов начальных и студентов выпускных курсов.

Ключевые слова: *стресс, стрессоустойчивость, студенческий период, учебная деятельность, психологические особенности, мотивы обучения.*

З М І С Т

Павелків Р.В. Рефлексія як психологічний механізм моральної саморегуляції поведінки особистості.....	5
Абрамюк О.О., Липецька А.С. Концептуальна структура феномену суб'єктивне благополуччя та особливості його вимірювання.....	10
Артемова О.І. Творчий потенціал та креативність педагога як запорука професіоналізму.....	17
Безлюдна В.І., Осьмак Л.П. Диспозиційна детермінація непродуктивної взаємодії між дітьми.....	22
Березюк Т. П. Модель формування професійної компетентності майбутніх менеджерів в умовах ВЗО.....	28
Білецька О. Д. Психологічні аспекти вікових криз особистості від народження до юнацтва	35
Дерев'яно Н. З. Соціально-психологічні особливості про соціальної поведінки у підлітковому віці.....	41
Джеджера О. В. Розвиток емоційного інтелекту як шлях оптимізації емоційних переживань майбутніх психологів з приводу навчання.....	46
Збродська І. Г. Процесуальний підхід у дослідженні феномену емоційного вигорання.....	53
Іванюта О. В., Яницька О.Ю. Методика розвитку візуального мислення підлітків.....	59
Карпова А. В. Соціалізація підлітків в середовищі молодіжних субкультур.....	66
Коноплицька Ю. І., Ставицька О. Г. Особливості розвитку емоційного інтелекту у підлітковому віці.....	70
Корчакова Н.В., Ковбаса А.Р. Психологічні особливості функціонування феномену прокрастинації у студентської молоді.....	75
Кулакова Л.М., Кулаков Р.С. Психологічні прийоми формування моральних цінностей у молодших школярів в процесі позаурочної діяльності.....	80
Курилюк-Делчева Н.В., Гуцуляк Н.М. Суб'єктивне відчуття самотності осіб похилого віку.....	85
Литвиненко С. А. Феномен гри в сутнісно-буттєвому вимірі.....	90
Лісна М. В. Розвиток творчих здібностей арт-засобами в дошкільному віці.....	95
Михальчук Ю. О. Практична підготовка студентів до психологічної роботи з дітьми-інвалідами.....	99
Онісковець Б. І., Ставицька О. Г. Мотиваційні чинники перфекціонізму сучасної студентської молоді.....	104
Павелків В. Р. Діагностичний компонент дослідження особистісних деструкцій представників молодіжних субкультур.....	109
Панасюк В. М. Соціально-психологічні особливості інкорпорації підлітків у середовище деструктивних молодіжних субкультур.....	117
Работій М. В., Артемова О.І. Формування позитивної Я-концепції майбутніх практичних психологів.....	123
Савуляк В. О., Бакун К. О. Вікові особливості взаємозв'язку соціально-психологічної адаптації та розвитку соціального інтелекту (на матеріалі дослідження школярів).....	128
Співак Л. М. Особливості становлення самооцінки власного національного «Я» у студентської молоді.....	134
Ставицька О. Г., Бунечко Ю. В. Вплив рівня домагань на прагнення до самоактуалізації студентської молоді.....	140
Ставицька О. Г., Воробей І. І. Психологічні особливості впливу стресостійкості на учбову діяльність студентів.....	144
Ставицький О. О., Ставицький Д. О. Психосемантичні аспекти дослідження моральної свідомості.....	149

Степанюк І. М. Корекція дитячих страхів в дошкільних дитячих закладах методами арт-терапії.....	155
Сторож О. В. Вікові закономірності розвитку творчої соціалізації юнаків.....	160
Хомич І. С. Дослідження особливостей особистісних цінностей молодших школярів.....	165
Хупавцева Н.О., Речун Н.В. Проблема дослідження конфліктної поведінки в юнацькому віці (гендерний аспект).....	172
Чорноус Н. О. Роль і місце арт-терапії у формуванні комунікативних навичок дітей з особливими потребами.....	177
Широких А. О. Самопізнання як передумова ефективності життєвого проектування юнаків.....	183
Шпак Л. В. Особливості застосування ігрової терапії в роботі практичного психолога.....	188
Щерба Т. В. Адаптація дітей до школи з затримкою психічного розвитку.....	192
Яницька О.Ю., Іванюта О. В. Психолого-педагогічні особливості організації самостійної роботи студентів в умовах навчання за ECTS.....	197
Яцюк Н. О. Аналіз сучасних досліджень рефлексії.....	201
Відомості про авторів	211

Наукове видання

ПСИХОЛОГІЯ: РЕАЛЬНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

Збірник наукових праць

Випуск 11

Упорядники:
проф. Павелків Р. В., проф. Корчакова Н. В.

Науково-бібліографічне редагування:
наукова бібліотека РДГУ

П-86 **Психологія: реальність і перспективи:** зб. наук. пр. Вип. 11 / упоряд.: Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова ; ред. кол. : Р. В. Павелків, Н. В. Корчакова, В. І. Безлюдна. – Рівне : РДГУ, 2018. – 214 с.

УДК 159.9+316.6

Підписано до друку 11.12.2018 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний. Гарнітура "Times New Roman". Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 24,88. Наклад 300. Зам. № 85.

Надруковано в друкарні видавництва «Волинські обереги».
м. Рівне, вул.16 Липня, 38;тел./факс (0362) 62-03-97
e-mail:oberegi97@ukr.net
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи
ДК №270 від 07.12.2000 р.